

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет економіки та управління
Кафедра міжнародної економіки

Звіт про виконання наукової теми кафедри
**Роль міських агломерацій в забезпеченні
сталого розвитку національних економік**
(реєстраційний номер 0124U003012)

за період червень 2024 р. – квітень 2025
р.

Науковий керівник:
доктор економічних наук, доцент
Шлапак Алла Василівна

Мета, об'єкт та предмет дослідження

Мета дослідження.

Здійснити системний аналіз факторів, що визначають ефективність міських агломерацій у сприянні сталому розвитку національних економік, а також обґрунтувати перспективи та стратегії оптимізації їхнього внеску в економічну динаміку національних господарств.

Об'єкт дослідження – роль міських агломерацій у забезпеченні сталого розвитку національних економік.

Предмет дослідження – міські агломерації як складові економічної системи національних економік.

Напрями, завдання дослідження, відповідальні виконавці

Назва напрямку	Завдання дослідження	Відповідальні виконавці
Аналіз факторів, що визначають економічний потенціал міських агломерацій	Проаналізувати основні фактори, що визначають економічний потенціал міських агломерацій у сприянні сталому розвитку національних економік, вивчити можливості для їхнього ефективного використання.	д.е.н., проф. Лойко В.В.
Вплив глобальних економічних та соціокультурних тенденцій на функціонування та розвиток міських агломерацій	Оцінити вплив глобальних економічних та соціокультурних тенденцій на функціонування та розвиток міських агломерацій, зокрема в контексті європейської інтеграції України.	к.е.н., доц. Жукова Ю.М.
Застосування інноваційних технологій та рішень у міських агломераціях	Обґрунтувати застосування інноваційних технологій та рішень у міських агломераціях для підвищення їх ефективності та конкурентоспроможності.	к.е.н., доц. Юрченко О.А.
Взаємозв'язки економічних та соціальних аспектів функціонування міських агломерацій	Дослідити взаємозв'язки економічних та соціальних аспектів функціонування міських агломерацій з метою визначення ступеня їхнього впливу на якість життя населення.	д.е.н., проф. Ушенко Н.В.

Теоретичні результати дослідження

- За період червень 2024р. по березень 2025 р. по науковій темі кафедри отримано наступні результати.

На теоретичному рівні:

- проаналізовані основні фактори, що визначають економічний потенціал міських агломерацій у сприянні сталому розвитку національних економік, з'ясовано можливості для їхнього ефективного використання;
- досліджено умови сталого розвитку міст України в умовах глобалізації та післявоєнного відродження;
- досліджена динаміка інноваційної активності в економічній безпеці міста Києва;
- обґрунтовані ознаки соціальних інновацій та визначено, що соціальна відповідальність при прийнятті управлінських рішень є важливим аспектом міського розвитку.

Результати дослідження. Напрямок дослідження 1. Аналіз факторів, що визначають економічний потенціал міських агломерацій

Встановлено, що головною передумовою виникнення міських агломерацій стало розширення площ міських територій під впливом урбанізаційних процесів, які за останні кілька століть отримали значний розвиток.

Формування міських агломерацій стимулюється низкою економічних, екологічних та соціальних чинників, врахування яких дозволить розширити бачення ефективних шляхів удосконалення розвитку міських агломерацій в Україні.

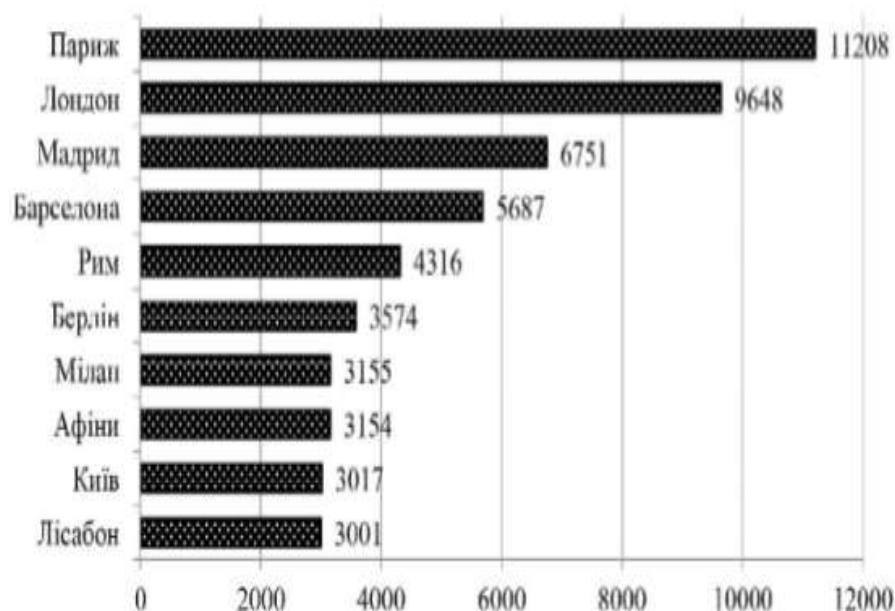

Рис. 1. Десять найбільших міських агломерацій Європи у 2023 р. (тис. жителів)

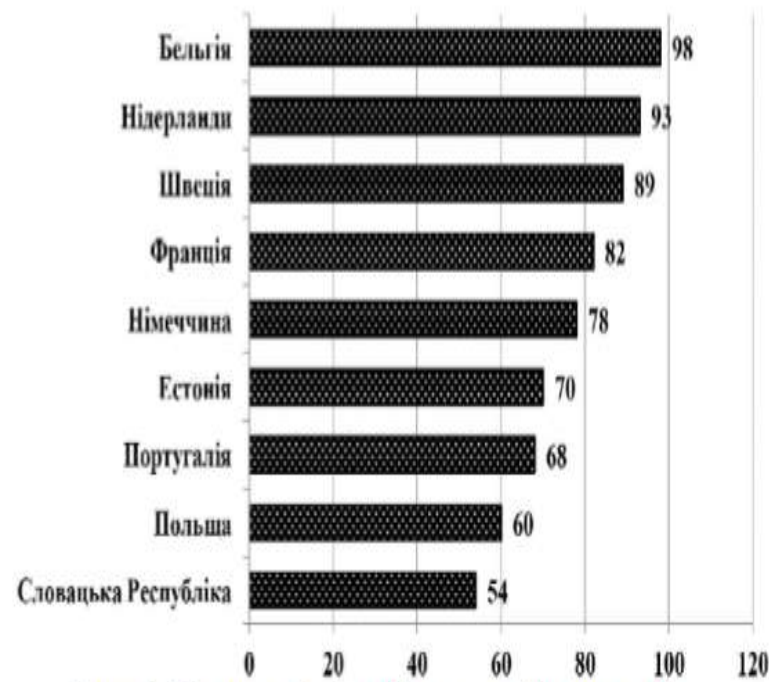
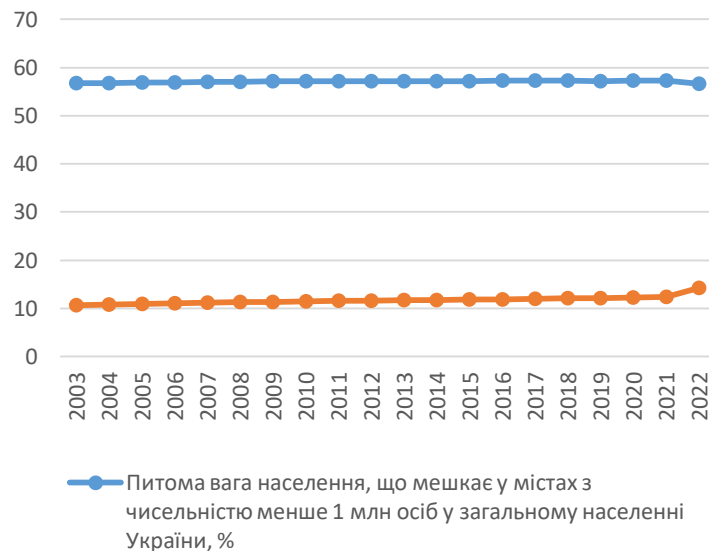

Рис. 2. Рівень урбанізації в європейських країнах у 2023 р., %

Результати дослідження.

Напрямок дослідження 1. Аналіз факторів, що визначають економічний потенціал міських

За досліджуваний період часу 2003-2022 рр. питома вага кількості населення, що мешкає у містах України з чисельність менше 1 млн. осіб незначно зменшилась на 0,12 % з 56,72 % у 2003 р. до 56,60 % у 2022 р. Питома вага кількості населення, що мешкає у містах України з чисельність більше 1 млн. осіб за цей же період часу зросла на 3,61 % з 10,71 % у 2003 р. до 14,32 % у 2022 р. **В Україні спостерігається тенденція зростання чисельності мешканців міст, населення яких складає більше 1 млн. осіб.**

Для міст України було виділені наступні фактори: макроекономічні, інституційні, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні та визначено їх склад. У працях вчених найбільш вагомою складовою для сталого розвитку міста визначено соціальну складову.

Зроблено висновок, що **війна в Україні негативно впливає на сталий розвиток міст**, значно підсилює всі ідентифіковані загрози та додає нових: руйнування інфраструктури міста та загибелі або поранення людей внаслідок обстрілів, посилення міграції населення, уповільнення темпів виробництва товарів та послуг, нестача ресурсів, у тому числі енергетичних. Ідентифікацію проблем, які можуть у подальшому перетворитися на загрози та ризики доцільно проводити за виділеними факторами забезпечення сталого розвитку міст на засадах економічної безпеки.

Результати дослідження.

Напрямок дослідження 1. Аналіз факторів, що визначають економічний потенціал міських агломерацій

Таблиця 1

Фактори забезпечення сталого розвитку міст України на засадах економічної безпеки

Назва групи факторів	Сутність факторів
Макроекономічні	Стабільність економічного стану в країні та нормативно-законодавчої бази. Відсутність корупції та зовнішніх бар'єрів.
Інституційні	Прозорість у діяльності місцевої влади, відсутність корупції. Реагування влади на запити населення міста. Розвиток громадської активності та залучення громадян до прийняття рішень на місцевому рівні. Конкурентний доступ до місцевих ресурсів. Розвиток місцевих медіа-комунікацій.
Економічні	Формування позитивних умов для розвитку середнього та малого бізнесу в місті. Формування позитивного інвестиційного іміджу міста з метою підвищення інвестиційно-інноваційна привабливості міста. Запровадження економічних механізмів стимулювання розвитку міста. Наявність робочих міст та можливість отримати роботу для мешканців міста, рівень доходів мешканців міста. Позитивна динаміка обсягів реалізації товарів та послуг та обсягів зовнішньоекономічної торгівлі товарами та послугами.
Соціальні	Демографічна ситуація в місті (міграція населення, зміни у кількісному складі населення, старіння населення тощо). Можливість отримати роботу в місті або відкрити власний бізнес. Розвинута транспортна та побутово-комунальна інфраструктури у місті. Можливість отримати освітні, медичні та інші послуги для населення. Забезпечення безпеки життя мешканців міста, декриміналізація міста. Доступність комунікацій та зв'язку, діджиталізація адміністративних та інших послуг.
Екологічні	Енергоефективність виробництва та житлового сектору міста. Дотримання екологічних норм по збереженню навколишнього середовища промисловим та житлово-комунальним секторами економіки міста. Розвиток екологічного урбанізму в місті. Модернізація системи поводження з відходами у місті у відповідності до вимог збереження навколишнього середовища на рівні європейських стандартів.
Інформаційні	Налагоджені канали комунікацій населення з місцевою владою та навпаки у тому числі цифрової комунікації. Швидке оповіщення населення про можливу небезпеку. Доступність та своєчасність отримання інформації для населення міста.

Результати дослідження.

Напрямок дослідження 2. Вплив глобальних економічних та соціокультурних тенденцій на функціонування та розвиток міських агломерацій

В результаті проведених досліджень встановлено, що сучасний етап розвитку міжнародної економіки одночасно характеризується процесами глобалізації та деглобалізації, а також змінами у монетарній політиці у відповідь на поточні економічні виклики. Ці тенденції створюють складну та суперечливу картину, яка потребує гнучкості та адаптації з боку національних та міжнародних економічних політик. Вплив геополітичних подій на глобальні енергетичні ринки призвів до різкого зростання цін на енергоносії, що посилює економічні проблеми, нерівність доходів та інфляційні ризики як в Україні так і в країнах Європи.

нерівність за доходами в ЄС, 2022 рік

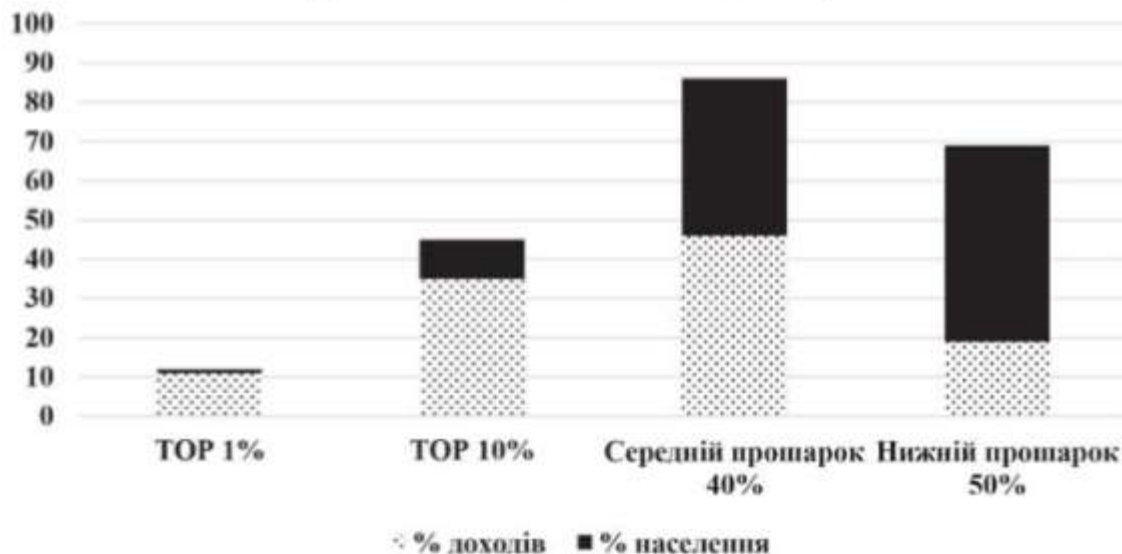

Рис. 3. Нерівність за доходами в ЄС, 2022 р.

Напрямок дослідження 3. Застосування інноваційних технологій та рішень у міських агломераціях

За аналізом отриманих результатів розрахунків зроблено висновок про зниження інноваційної активності у місті Києві у 2022 р., що пов'язано із війною. Результати інноваційної активності у місті Києві у 2023 р. покращились на 3,22% у порівнянні з результатами 2022 р. (рис. 1).

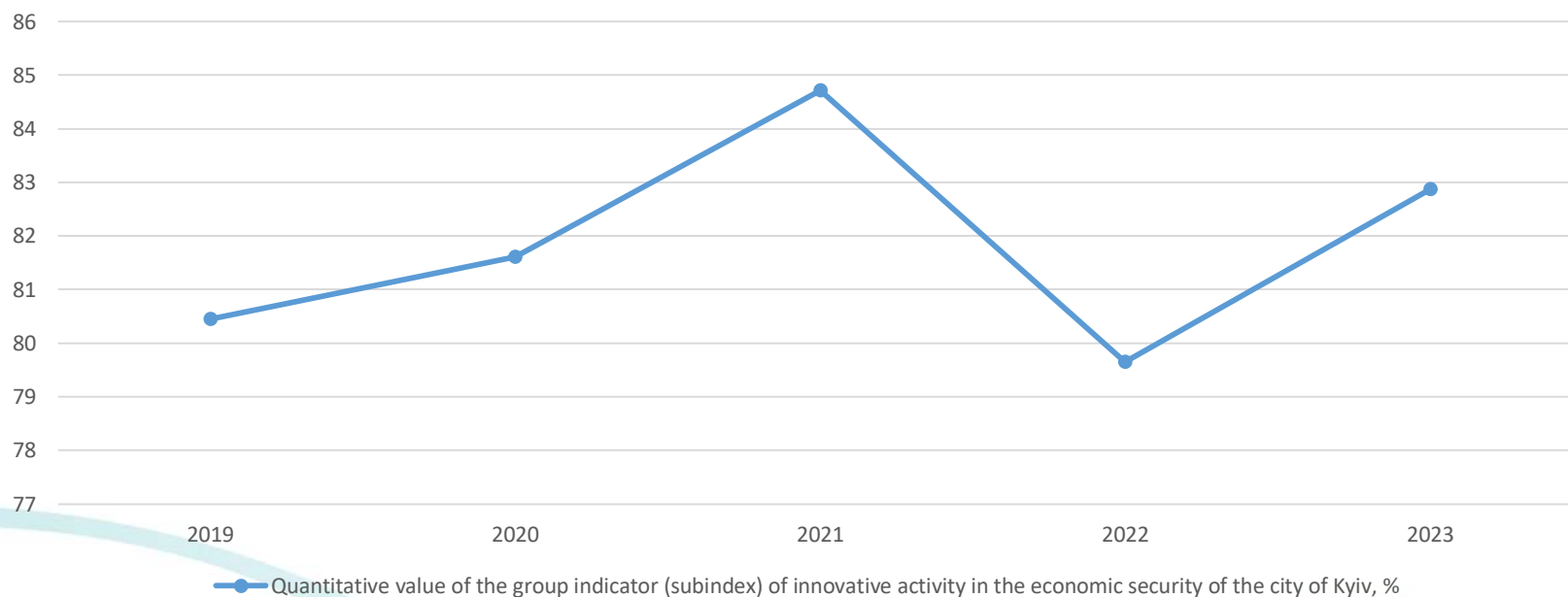

Рис. 4. Кількісне значення групового показника (субіндексу) інноваційної активності в економічній безпеці міста Києва, %

Результати дослідження.

Напрямок дослідження 4. Взаємозв'язки економічних та соціальних аспектів функціонування міських агломерацій.

Таблиця 2

Ознаки соціальних інновацій

Ознаки	Опис
Невизначеність термінів отримання очікуваного ефекту	соціальні інновації часто мають довгострокові наслідки, що важко прогнозувати у короткостроковій перспективі.
Складність методологічної площини визначення та оцінки кінцевого результату	визначити, наскільки ефективно реалізовано соціальну інновацію, вкрай складно через її взаємодію з різними соціальними факторами.
Складність гарантій та механізмів страхування соціальних інвестицій	відсутність чітких інструментів для забезпечення соціальних інвестицій від можливих ризиків.
Значний вплив соціальних факторів	соціальні інновації безпосередньо залежать від соціального середовища, культурних і політичних контекстів, а також індивідуальних мотивів учасників інноваційного процесу.
Необхідність наявності високого рівня культури	соціальна, політична та корпоративна культура повинні бути сприятливими для реалізації інновацій, а соціально-економічні відносини повинні підтримувати пріоритетність соціальних питань.
Наявність соціальної місії та соціальних цілей реалізації інновацій	інновації повинні не лише приносити економічний ефект, а й мати чітко визначену соціальну місію, спрямовану на поліпшення якості життя.
Створення соціальних (соціально-економічних) цінностей	соціальні інновації орієнтовані на створення нових цінностей у суспільстві, що можуть включати нові форми соціальної підтримки, рівності або справедливості.
Поява нового інструментарію сфери послуг та інфраструктури	інновації можуть призводити до створення нових форм послуг, таких як соціальний дизайн або сервіси, що підтримують соціальні зміни в містах.

Результати дослідження.

Напрямок дослідження 4. Взаємозв'язки економічних та соціальних аспектів функціонування міських агломерацій.

- Встановлено, що соціальна відповідальність є не менш важливим аспектом міського розвитку, оскільки вона базується на принципах етики, рівності та активного залучення громадян до прийняття рішень. Міста, в яких активно розвиваються соціально відповідальні інновації, можуть служити прикладом для інших територій, де бізнеси та органи влади активно працюють разом для забезпечення рівних можливостей для кожного громадянина, надаючи доступ до освіти, охорони здоров'я та екологічних ресурсів. Взаємодія між урядовими структурами, підприємствами та громадськими організаціями сприяє створенню стійкої соціальної та економічної екосистеми, де інновації та соціальна відповідальність взаємно посилюють один одного. Це дозволяє не лише покращити економічну ситуацію, але й підвищити рівень соціальної згуртованості та солідарності серед міського населення.

Практичні результати наукових досліджень, які впроваджено на рівні Університету та на національному рівні

- 13.11.2024 р. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Міські агломерації як форма сучасного процесу урбанізації» URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2525-vseukrainskyi-den-nauky-2024-vseukrainskyi-naukovo-praktychnyi-seminar-miski-ahlomeratsii-iak-forma-suchasnoho-protsesu-urbanizatsii.html>
- 4.12.2024 р. III Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні виклики соціально-економічного розвитку: глобальні та регіональні аспекти» URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2557-iii-vseukrainska-naukovo-praktychna-onlain-konferentsii-studentiv-aspirantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

Практичні результати наукових досліджень, які впроваджено на рівні Університету та на національному рівні

- 24 січня 2024 р. Бізнес-вебінар Генрі Шренберга, URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2279-founder-amp-ceo-of-eotu-inc-honorary-president-of-world-trade-center-kyiv.html>
- 25-30 січня 2024 р. Зимово економічна школа «Україна- ЄС, кроки до вступу: регіональний вимір», URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2291-zymova-ekonomichna-shkola-ukraina-yes-kroky-do-vstupu-rehionalnyi-vymir.html>
- 13 березня 2024 р. Гостьова лекція «Продовольча безпека в системі економічної безпеки держави: нові виклики під час війни» доктора економічних наук Румика І.І., URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2297-hostova-lektsiia-prodovolcha-bezpeka-v-systemi-ekonomichnoi-bezpeky-derzhavy-novi-vyklyky-pid-chas-viiny.html>
- 26 березня 2024 р. Перший випуск циклічних міжнародних дебатів у сфері освіти і дослідницьких інновацій організований Академією наук Stosowanysh / WSHIU University (Польща), URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2333-wshiu-akademia-nauk-stosowanych-wshiu-university.html>
- 3 квітня 2024 р. Гостьова лекція «Молодіжна політика в житті об'єднаних територіальних громад», Олександр Глазовий, URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2329-hostova-lektsiia-molodizhna-polityka-v-zhytti-obiednanykh-terytorialnykh-hromad.html>
- 9 травня 2024 р. межкафедральний семінар «Сталий розвиток та соціальні інновації», URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2368-mizhkafedralnyi-seminar-stalyi-rozvytok-ta-sotsialni-innovatsii.html>
- 13 листопада 2024 р. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Міські агломерації як форма сучасного процесу урбанізації», URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2525-vseukrainskyi-den-nauky-2024-vseukrainskyi-naukovo-praktychnyi-seminar-miski-ahlomeratsii-iak-forma-suchasnoho-protsesu-urbanizatsii.html>
- 28 листопада 2024 р. Гостьова лекція «Що спільного між футболом, найдорожчим брендом косметики та військовим екіпом?» Олени Каленської, URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2542-hostova-lektsiia-shcho-spilnoho-mizh-futbolom-naidorozhchym-brendom-kosmetyky-ta-viiskovym-ekipom.html>

Практичні результати наукових досліджень, які впроваджено на міжнародному рівні

- 24 червня 2024 р. Участь викладачів кафедри та здобувачів вищої освіти у VIII Міжнародна науково-практична конференція «Стала транспортна система та морська логістика», м. Батумі, Грузія, URL: <https://feu.kubg.edu.ua/informatsiya/news/podiji/2427-viii.html>

Здобувачі вищої освіти активно приймають участь у реалізації наукової теми кафедри в рамках реалізації міжнародного партнерства, зокрема:

- магістрант Сергій Стазілов виступив з англomовною доповіддю «The importance of ensuring economic security under external aggression» на VIII Міжнародній конференції студентів (м. Батумі, Грузія, 23.06.2024 р.) (науковий керівник – доктор економічних наук, професор Сундук А.М.).
- магістрант Панфілов О.В. опублікував тези доповіді на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізація наукового знання: міжнародна кооперація та інтеграція наук» (10.05.2024 р., м. Вінниця) та Міжнародній конференції «Основи сучасного наукового дослідження», яка відбулась 24.05.2024 р. м. Цюрих, Швейцарія). Науковий керівник Шлапак А.В.
- магістрант Бондарчук В.І. опублікував тези доповіді на II Міжнародній науково-практичній конференції "Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу" (м, Київ, 17-19 квітня 2024 р.).
- магістрант Неділько М.С. опублікував тези доповіді на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Наука і суспільство: сучасні тенденції та зміни» (липень 2024 р., м. Відень, Швейцарія).

Участь здобувачів освіти у виконанні наукової теми кафедри

- Затверджені **теми дисертацій** аспірантам 2024 року вступу:

Баранов Є.М. «Розвиток інвестиційного середовища міських агломерацій в контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки».

Кузьменко Д.С. «Економічний вплив міських агломерацій на забезпечення сталого розвитку національної економіки».

Пинзеник О.О. «Інноваційний розвиток міських агломерацій в контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки».

- За участі **аспірантів** опубліковано **3 статті у фахових наукових виданнях, 9 тез доповідей на Міжнародних науково-практичних конференціях, 17 тез доповідей на Всеукраїнських конференціях.**
- За участю **здобувачів освіти другого (магістерського) рівня навчання** опубліковано **2 статті у наукових фахових виданнях, 4 тез доповідей на Міжнародних науково-практичних конференціях.**
- **Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освіти** також приймають активну участь у виконанні наукової теми кафедри. За участю бакалаврів опубліковано 6 тез доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції.

Публікації

- За проведеними дослідженнями **опубліковано**: 1 стаття у журналі, який індексується у НМДБ **Scopus**. 1 стаття у журналі, який індексується у НМДБ **Web of science**.
- 1. Shlapak A., Sysoiev O., Yurchenko O., Kozlov A., **Nykoniuk K.** Navigating Challenges and Exploring Opportunities within a Green Economy Framework: Case of Urban Transport Networks in Ukraine (Навігація викликів і дослідження можливостей у рамках зеленої економіки: приклад міських транспортних мереж в Україні). **(Scopus)**
<https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.0703ukr23>
- 2. Starchenko G., Ostrovska N., Garbzhii K., Kotelevets D., **Nykoniuk K.**, Amirkhanian H. (2024). Tools of the state business support in the context of sustainable development (Інструменти державної підтримки бізнесу в контексті сталого розвитку). *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2024. Vol. 46(1). P. 15–22. URL: <https://doi.org/10.15544/mts.2024.02> **(Web of Science)**.

14 статей у наукових фахових журналах категорії Б:

1. **Шлапак А.В., Іващенко О.А., Юрченко О.А.** Сучасні підходи до розуміння ролі міських агломерацій у сталому розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4676/4618> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-20> **(стаття у виданні категорії Б)**
2. **Шлапак А.В., Іващенко О.А., Бобер Л.П.** Міські агломерації: передумови виникнення та чинники формування і розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 19. С. 33-38. **(стаття у виданні категорії Б)**
3. **Лойко В.В., Вербняк Т.М.** Фактори забезпечення сталого розвитку міст України в контексті економічної безпеки в умовах післявоєнного відродження. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 1 (13). С. 318-328. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0131> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/289/237> **(стаття у виданні категорії Б)**
4. **Loiko V., Pytkin M.** The essence, structure and features of attracting investment in development and reconstruction of the housing stock of Ukrainian cities. (Сутність, структура та особливості залучення інвестицій у розвиток і реконструкцію житлового фонду міст України.) *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 2 (14). С. 191- 202. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0219> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/329/267> **(стаття у виданні категорії Б)**
5. **Шлапак А.В.** Історичні передумови соціальної інтеграції в Європі як прояв трансформаційних зрушень у міжнародній економіці. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4419/4454> **(стаття у виданні категорії Б)**
6. **Шлапак А.В.** Історичні засади загострення проблеми нерівності в ЄС: суперечності соціальної глобалізації як прояв кризи міжнародної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 43-50. **(стаття у виданні категорії Б)**
7. **Пилип'як О.В., Юрченко О.А., Паладійчук С.Б.** Роль місцевих громад у впровадженні інноваційних економічних проєктів. *Академічні візії*. 2024. Вип. 36. DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.14187927> URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1495> **(стаття у виданні категорії Б)**

Публікації

9. **Loiko V., Verbniak T.** Prospects for sustainable development of innovation activity in the context of ensuring the economic security of Kyiv (Перспективи сталого розвитку інноваційної діяльності в контексті забезпечення економічної безпеки м. Києва). *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 2 (14). С. 227-237. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0222> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/335/273> (стаття у виданні категорії Б)
10. **Юрченко О., Бобер, Л., Никонюк К.** Кастомізація стратегій муніципального управління як маркетинговий інструмент економічного розвитку громад. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. С.1-8. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-51> (стаття у виданні категорії Б)
11. **Никонюк, К. О.,** Величко, К. Ю., & Мацюра, С. І. Стратегічні підходи до розвитку цифрової економіки в контексті сталого зростання. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, 2025. №14. С. 1-19. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14753540> (стаття у виданні категорії Б)
12. **Ушенко Н.В.,** Кожемякіна С.М., **Тупіка А.С.** Соціальні інновації та соціальна відповідальність: як людський чинник впливає на сталий розвиток міста. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 2 (14). С. 439 – 447. DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0239> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/362/291> (стаття у виданні категорії Б)
13. Панченко В.Г., Резнікова Н.В., Карп В.ЧС., **Іващенко О.А.** Вплив міжнародної міграції робочої сили на макроекономічне середовище країн-донорів трудових мігрантів: теоретичні аспекти. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2858/2894> (стаття у виданні категорії Б)
14. **Ушенко Н., Тупіка А.** (2025) Сталий розвиток міст України в умовах глобалізації: зарубіжні та вітчизняні підходи. *Вісник Хмельницького національного університету*. (1). с. 354-363. URL: <https://heraldes.khmnpu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1480> (стаття у виданні категорії Б)

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!